

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการจัดทำเนื้องานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพ
ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูอนามัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประ
ถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคใต้ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษารายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และ
รายงานการวิจัยในต่างประเทศ เพื่อนำมาประกอบเป็นพื้นฐานในการวิจัยครั้งนี้ พอสรุปได้ดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ มีดังนี้

ฉวีวรรณ อารยาพันธ์ (2524) ได้ทำการวิจัย "การศึกษาพฤติกรรมทันตสุขภาพและ
ภาวะสุขภาพในช่องปากของนักศึกษาในวิทยาลัยครูภาคใต้" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงการ
ศึกษาพฤติกรรมทันตสุขภาพ และสภาวะสุขภาพในช่องปากของนักเรียนในวิทยาลัยครูภาคใต้ โดย
ให้นักศึกษาตอบแบบสอบถาม ความรู้ ทักษะคิด การปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ และทันตแพทย์ตรวจ
สุขภาพในช่องปากของนักศึกษา 232 คน เป็นนักศึกษาวิชาเอกสุขภาพ 116 คน และนักศึกษา
วิชาเอกอื่น 116 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความรู้ด้านทันตสุขภาพอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ
มีทัศนคติอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี แต่การปฏิบัติด้านทันตสุขภาพอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ ส่วนสภาวะ
สุขภาพในช่องปากของนักศึกษา พบว่า เป็นโรคฟันผุมากถึงร้อยละ 78.02 นอกจากนี้ยังพบว่า
นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาและรายได้ที่แตกต่างกัน มีความรู้ ทักษะคิด การปฏิบัติด้าน
ทันตสุขภาพและสภาวะสุขภาพในช่องปากซึ่งได้แก่ โรคฟันผุ โรคปริทันต์ และอนามัยในช่องปาก
ไม่ต่างกันและพบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติและสัมพันธ์กับการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพ และ
การปฏิบัติด้านทันตสุขภาพกับสภาวะสุขภาพในช่องปากของนักศึกษาแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันน้อย
มาก

ทรงธรรม สุคนธาภิรมย์ ณ พัทลุง และยุทธนา บัญญางาม (2528) ได้ทำการศึกษา "สภาวะอนามัยช่องปากของเด็กอายุ 6-12 ปี จากครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ ในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาวะอนามัยช่องปากของเด็กวัย 6-12 ปี ที่มาจากรอบครัวซึ่งมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำในเขตกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรคฟันกับความสะอาดของช่องปากของเด็กเหล่านี้ โดยใช้ดัชนีอนามัยช่องปาก (oral hygiene index) ของนักเรียนระดับประถมศึกษา อายุ 6-12 ปี ที่สุ่มจากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร 24 แห่ง จากทุกเขตการปกครอง จำนวน 1,508 คน มีค่าเฉลี่ยเป็น 2.1 ซึ่งจัดอยู่ในระดับพอใช้ ค่าดัชนีอนามัยช่องปากของเด็กเหล่านี้ถูกกำหนดโดยอิทธิพลของดัชนีแผ่นคราบฟัน (debris index) ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 1.9 มากกว่าจะเป็นผลจากอิทธิพลของดัชนีหินน้ำลาย (calculus index) ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 0.2 ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการเลือกใช้วิธีแปรงฟันที่เหมาะสมและให้ประสิทธิภาพในการกำจัดแผ่นคราบฟันน่าจะทำให้สภาวะอนามัยช่องปากของเด็กเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปในระดับที่ดีได้ อย่างไรก็ตามที่ตีพิมพ์ว่าความแตกต่างระหว่างเพศจะมีอิทธิพลต่อดัชนีแผ่นคราบและดัชนีอนามัยช่องปากมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$ และ $P < 0.1$) โดยกลุ่มเด็กหญิงจะมีค่าเฉลี่ยของดัชนีอนามัยช่องปากและดัชนีแผ่นคราบฟันเท่ากับ 2.06 และ 1.84 ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มเด็กผู้ชายจะมีค่าเฉลี่ยของดัชนีทั้งสองเท่ากับ 2.13 และ 1.95 ตามลำดับ ขณะเดียวกันก็พบว่า เด็กกลุ่มอายุน้อยจะมีดัชนีแผ่นคราบฟันและดัชนีหินน้ำลายต่ำและเพิ่มขึ้นเมื่ออายุมากขึ้นแต่ความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้เมื่อทำการทดสอบทางสถิติโดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างดัชนีอนามัยช่องปากกับอัตราฟันผุ ถอน อุด พบว่า ค่าที่ได้ต่ำมาก อย่างไรก็ตามก็ตีพิมพ์ว่ามีสภาวะอนามัยช่องปากระดับดีจะพบมีอัตราฟันผุ ถอน อุด ต่ำกว่ากลุ่มที่มีสภาวะอนามัยช่องปากระดับเลว ทั้งในฟันแท้และฟันน้ำนม

เพชรี ชลปราณี และคณะ (2530) ได้ทำการศึกษา "สภาวะสุขภาพช่องปากและความต้องการทางทันตกรรมของนักเรียนเขตนครชัยศรี" โดยมีวัตถุประสงค์ก็เพื่อที่จะสำรวจปัญหาในช่องปากของเยาวชนในชุมชนที่กำลังเจริญ และเพื่อจะทราบถึงความต้องการต่างๆ ทางทันตกรรม รวมถึงการบำบัดรักษาและป้องกันให้ความรู้แก่เยาวชนของชาติ โดยผู้วิจัยใช้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง 2,277 คน ซึ่งเป็นนักเรียนของโรงเรียนเขตนครชัยศรี 40 โรงเรียน จากชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2,277 คน ได้รับการสุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจ

สุขภาพช่องปากโดยทันตแพทย์ 3 คน โดยบันทึกฟันผุ ฟันที่ถอนไป และฟันที่อุดแล้ว สภาวะความสะอาดของช่องปาก ความจำเป็นที่ต้องได้รับการบำบัดทางทันตกรรม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าฟันผุ ถอน อุดของฟันแท้ 1.06 ซี่ต่อคน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 1.64 ซี่ต่อคน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 3.51 ซี่ต่อคน นักเรียนเหล่านี้ได้รับการอุดฟันและถอนฟันแท่น้อยมาก ค่าฟันผุ-ถอน-อุด นี้ส่วนใหญ่จะเป็นค่าฟันผุ สภาวะความสะอาดช่องปากของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของดัชนีอนามัยช่องปาก อยู่ในเกณฑ์พอใช้ และส่วนใหญ่จะเป็นค่าของดัชนีคราบอ่อน นักเรียนในเขตนครชัยศรีมีความจำเป็นที่ต้องได้รับการบำบัดโรคปริทันต์ โดยเพียงการแปรงฟันและการขัดฟัน ส่วนความจำเป็นที่ต้องได้รับการบำบัดโรคฟันผุจะต้องการการอุดฟันอย่างง่ายเป็นส่วนใหญ่

สุนทร บ้านสกุล (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขตการศึกษา 5" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามตัวแปรเพศ และเขตที่ตั้งของโรงเรียน (ในเขตและนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล) ซึ่งตัวอย่างประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 480 คน เป็นเพศชาย 240 คน และเพศหญิง 240 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในเขตการศึกษา 5 จำนวน 48 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 5 มีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพอยู่ในระดับพอใช้ นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนในโรงเรียนในเขตกับนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลมีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 5 มีทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพอยู่ในระดับดี นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง และนักเรียนในโรงเรียนในเขตกับนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล มีทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 5 มีการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ อยู่ในระดับค่อนข้างดี นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง และนักเรียนในโรงเรียนในเขตกับ

นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล มีการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรพินท์ คำสงวนศิลป์ และคณะ (2531) ได้ทำการศึกษา "เปรียบเทียบระหว่างบทบาทของครูและทันตบุคลากรต่อสภาพอนามัยช่องปากของเด็กนักเรียนประถมศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงผลเปรียบเทียบระหว่างการดำเนินงานส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนโดยครูและทันตบุคลากรต่อสภาพอนามัยช่องปากของเด็กนักเรียน ซึ่งเลือกโรงเรียนชั้นประถมศึกษาในเขตอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งได้จัดทำมีโครงการส่งเสริมทันตสาธารณสุขในโรงเรียน โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเรียบร้อยแล้ว โดยโรงเรียนที่เลือกอยู่ในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกันเพื่อลดปัจจัยสาเหตุอื่น ๆ ที่อาจมีผลเกี่ยวข้องเป็นจำนวน 2 โรงเรียน โดยใช้นักเรียนชั้นประถมศึกษาทั้งหมดในโรงเรียน โดยแบ่งเป็นโรงเรียนกลุ่มควบคุม มีนักเรียนจำนวน 128 คน อายุเฉลี่ย 9.81 ปี เป็นชาย 63 คน (49.22%) เป็นหญิง 65 คน (50.78%) โรงเรียนกลุ่มทดลองมีนักเรียนจำนวน 143 คน อายุเฉลี่ย 9.64 ปี เป็นชาย 83 คน (58.04%) เป็นหญิง 60 คน (41.46%) ผลการวิจัยพบว่า การเน้นการให้ทันตสุขภาพและการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันเป็นประจำสม่ำเสมอในโรงเรียน ภายใต้การติดตามของทันตบุคลากร เปรียบเทียบกับโรงเรียนที่ปฏิบัติตามโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพ ในโรงเรียนประถมศึกษาปกติ ไม่มีสภาวะอนามัยช่องปากที่แตกต่างกัน เด็กทั้งสองโรงเรียนมีสภาวะอนามัยช่องปากดีขึ้น แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนโดยครูหรือทันตบุคลากรไม่มีความแตกต่างกัน

สุมาลี ส่วยสอาด (2532) ได้ทำการศึกษา เรื่อง "ปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของครูอนามัย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและ เปรียบเทียบปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน โดยใช้กลุ่มประชากรซึ่งเป็นครูที่รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีจำนวนทั้งหมด 427 คน โรงเรียนละ 1 คน แบ่งเป็นครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ 97 คน ครูในโรงเรียนขนาดกลาง 123 คน และครูในโรงเรียนขนาดเล็ก 207 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทางไปรษณีย์ ได้รับแบบ

สอบถามกลับคืนมาจำนวน 406 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.08 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกปัญหา และเมื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ปัญหาการจัดกิจกรรมการแปรงฟันในโรงเรียนซึ่งจะพบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ปัญหาการจัดให้นักเรียนอมน้ำยาฟลูออไรด์ในโรงเรียนพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และปัญหาการส่งต่อผู้ป่วยไปสถานทันตบำบัดพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง

ขวัญชัย คันธมธุรพจน์ และ อุทัยวรรณ กาญจนกามล (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ประสิทธิผลของโครงการอนามัยช่องปากในเด็กนักเรียนประถมศึกษาภายใต้การดูแลของครูและอาสาสมัครนักเรียนด้านอนามัย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของโครงการอนามัยช่องปาก ต่อการยับยั้งการก่อตัวของคราบจุลินทรีย์บนตัวฟัน และสภาวะเหงือกอักเสบของเด็กนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของครูและอาสาสมัครนักเรียน ด้านอนามัย เปรียบเทียบกับกลุ่มเด็กนักเรียนที่ให้ทันตสุขภาพโดยปราศจากการดูแล การทดลองเป็นแบบซิงเกิลโบลนด์ (Single blind) คู่ขนาน กลุ่มศึกษาประกอบด้วยนักเรียนชายหญิงจำนวนทั้งสิ้น 234 คน ที่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ตลอดระยะเวลา 6 เดือน เด็กนักเรียนถูกจัดเข้ากลุ่มศึกษาอย่างสมดุลย์ จำนวนเท่า ๆ กัน โดยอาศัยคะแนนดัชนีคราบจุลินทรีย์ และดัชนีเหงือกอักเสบ ซึ่งวัดภายหลังซูดหินน้ำลายทำความสะอาดฟันแล้วเป็นเวลา 1.5 เดือนเป็นพื้นฐานในการแบ่งกลุ่ม มีการให้ทันตสุขภาพและแจกอุปกรณ์ทำความสะอาดฟันแล้วจัดให้เข้าโครงการอนามัยช่องปาก ภายใต้การดูแลของครูและอาสาสมัครนักเรียนด้านอนามัยหรือโดยปราศจากการดูแลใด ๆ เป็นเวลา 6 เดือน ภายหลังจากเริ่มโครงการอนามัยช่องปาก 1 เดือน และ 6 เดือน เด็กนักเรียนได้รับการตรวจคราบจุลินทรีย์ เหงือกและสภาวะเหงือกอักเสบ ผลการศึกษาพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ในการก่อตัวของคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันระหว่างกลุ่มทดลองทั้งสองกับกลุ่มเปรียบเทียบ ทั้งในระยะ 1 เดือน และ 6 เดือนของการศึกษากลุ่มเด็กนักเรียนภายใต้การดูแลของอาสาสมัครนักเรียนด้านอนามัย มีเหงือกอักเสบลดลงกว่ากลุ่ม

เปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญ แต่กลุ่มเด็กนักเรียนภายใต้การดูแลของครูนั้น สภาวะเหงือกอีกเสมีผลไม่แตกต่างจากกลุ่มเปรียบเทียบ และผลการศึกษาเป็นเวลา 6 เดือน พบว่าสภาวะเหงือกอีกเสที่ลดลงในกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างจากกลุ่มเปรียบเทียบแต่ประการใด

จันทนา อึ้งชูศักดิ์ และศรีสุดา สีละศิธร (2534) ได้ทำการศึกษา "การประเมินความถูกต้องของผลการตรวจทันตสุขภาพนักเรียนตามโครงการเฝ้าระวังและส่งเสริมทันตสุขภาพในนักเรียนประถมศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการตรวจทันตสุขภาพนักเรียนประถมศึกษา โดยใช้ดัชนีการตรวจตามระบบเฝ้าระวังทันตสุขภาพ ดำเนินการโดยครูอนามัยจำนวน 96 คน จากโรงเรียน 96 แห่งใน 11 จังหวัด ตรวจสุขภาพช่องปากนักเรียน 3,426 คน โดยครูศึกษาวิธีการตรวจด้วยตนเองจากคู่มือการเฝ้าระวังทันตสุขภาพ ผลการตรวจของครูนำมาเปรียบเทียบกับทันตบุคลากร 11 คน ซึ่งได้รับการปรับมาตรฐานแล้ว ผลการตรวจอนามัยในช่องปากพบว่าเมื่อเปรียบเทียบเป็น Sextant ต่อ Sextant ครูตรวจพบเหงือกปกติถูกต้องร้อยละ 82.4 เหงือกอีกเสร้อยละ 25.5 และสภาพที่ต้องการการรักษาเร่งด่วน ร้อยละ 27.0 สำหรับการตรวจโรคฟันผุเมื่อเปรียบเทียบผลการตรวจเป็นคนต่อคนครูตรวจลักษณะปกติได้ถูกต้องร้อยละ 77.6 และตรวจลักษณะฟันผุได้ถูกต้องร้อยละ 45.6 ซึ่งจะเห็นได้ว่าความสามารถในการตรวจลักษณะโรคถูกต้องของครูยังอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ เมื่อให้ครูเรียนรู้วิธีการตรวจด้วยตนเอง จากคู่มือการเฝ้าระวังทันตสุขภาพ

เจ็ดฉันทศิริ โชติติติก และวิกุล วิศาลเสสส์ (2534) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ความคิดเห็นของครูต่อโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูต่อโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ในเรื่องรูปแบบการดำเนินงาน ขั้นตอนการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ครูที่รับผิดชอบโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาทุกคนใน 16 จังหวัด ที่ถูกสุ่มเป็นตัวอย่างในการสำรวจทันตสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 3 (พ.ศ. 2532) เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทางไปรษณีย์ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 15 จังหวัด เป็นจำนวน 5,016 คน จากประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 7,769 คน คิดเป็นร้อยละ 64.56 ผลการวิจัยพบว่า ครูเห็นด้วยกับรูปแบบการ

ดำเนินโครงการโดยการแต่งตั้งครูคณะทำงาน ไม่เห็นด้วยกับการที่ครูศึกษาหนังสือคู่มือ (ชุดอบรม) ด้วยตนเอง แล้วสามารถดำเนินงานโครงการได้โดยไม่ต้องอบรม กิจกรรมที่มีปัญหาในระดับมากคือ การจัดหาแปรงสีฟันและยาสีฟันราคาถูกให้แก่เด็กนักเรียน กิจกรรมที่มีปัญหาระดับน้อยคือ การใส่ยาแก้ปวดในรูฟัน กิจกรรมที่เป็นภาระแก่ครูมากที่สุดคือ การส่งนักเรียนที่มีบัตรทันตสุขภาพไปยังสถานบำบัดทันตกรรม ปัญหาที่เป็นอุปสรรคที่สำคัญที่สุดในการดำเนินงานโครงการ คือ ครูขาดความรู้ ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานโครงการ คือ ควรมีการอบรมครู และให้มีการนิเทศติดตามงานอย่างต่อเนื่องจากทันตบุคลากร

ฉัฐพงศ์ อนุวัตรยรรยง (2534) ได้ทำการศึกษา "การศึกษาความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนโครงการเผ่า ระวังทันตสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ การปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพและดัชนีสภาวะอนามัยในช่องปาก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 จำนวน 310 คน ในโรงเรียนโครงการเผ่าระวังทันตสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง รวมทั้งศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการเผ่าระวังทันตสุขภาพของครู 49 คน ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2533 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 มีคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ทักษะ การปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพในเกณฑ์ดี นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$) นักเรียนหญิงมีความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$) นักเรียนที่บิดามีอาชีพรับราชการ มีความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนที่บิดามีอาชีพรับจ้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) นักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้ต่อเดือนสูงมีการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพดีกว่า นักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$) ปัญหาการดำเนินงานของครู พบว่า ครูมีปัญหาในการตรวจฟัน ซึ่งต้องใช้เวลาดูตรวจนาน ขาดผู้ประสานงานกับสถานอนามัย ครูประจำชั้นไม่ยอมตรวจงานประจำในหน้าที่ของครูมีมาก เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำไม่สอดคล้องกัน

ขวัญรักษ์ อยู่สมบูรณ์ (2535) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมของครูในงานเผ่าระวังทันตสุขภาพในเด็กนักเรียนประถมศึกษา อ.กุสุมาลย์ จ.สกลนคร"

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความรู้ ทักษะ และหารูปแบบที่เหมาะสมในการมีส่วนร่วมของครูเกี่ยวกับงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียน รวมทั้งปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงาน การสำรวจนี้ดำเนินการระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม 2534 เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร จำนวน 298 คน หรือร้อยละ 93.7 ของจำนวนครูทั้งหมดในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกุสุมาลย์ ผลการวิจัย พบว่าครูมีความรู้เกี่ยวกับงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในเด็กนักเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ครูเห็นด้วยต่อการดำเนินงานในโครงการ ครูเห็นด้วยว่าครูทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและควรผ่านการอบรมเกี่ยวกับงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ครูเห็นว่า การส่งเด็กนักเรียนมารับการรักษาทางทันตกรรมที่โรงพยาบาลควรเป็นภาระของผู้ปกครอง ครูเห็นว่าโครงการนี้จะประสบผลสำเร็จได้ต้องมีการประสานงานที่ดี ระหว่างหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุข ปัญหาสำคัญในการดำเนินงาน คือ ขาดงบประมาณ ผู้ปกครองให้ความสำคัญน้อย ขาดการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่สาธารณสุขกับโรงเรียน นักเรียนให้ความสำคัญน้อย รูปแบบการดำเนินงานไม่ดี ไม่เหมาะสม เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและผู้บริหารไม่ให้ความสนใจ

ปิยะดา เกิดลาภผล และอรศรี อรัญนารถ (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับการส่งเสริมทันตสุขภาพ และทันตกรรมป้องกันของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้านี้ เพื่อประเมินความรู้ทันตสุขภาพ และทัศนคติต่อการยอมรับบทบาทในการส่งเสริมทันตสุขภาพและทันตกรรมป้องกันของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จากแบบสอบถามทางไปรษณีย์ที่ส่งไปยังครูในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 854 คน และได้รับแบบสอบถามกลับมา 534 ฉบับ ผลของการศึกษาพบว่า ความรู้ทันตสุขภาพที่ครูร้อยละ 50 ขึ้นไปตอบได้ถูกต้องมี 6 ข้อจาก 10 ข้อ ความรู้ที่ครูตอบได้ถูกต้องมากที่สุดคือ ครูร้อยละ 98.6 ทราบว่าแผ่นคราบจุลินทรีย์เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคฟันผุและเหงือกอักเสบ ส่วนความรู้ที่ครูตอบได้ถูกต้องน้อยที่สุดคือ ครูร้อยละ 33.88 ทราบว่าฟลูออไรด์สามารถซ่อมแซมฟันที่ผุเพียงเล็กน้อยได้ เมื่อให้ครูประเมินค่าประสิทธิภาพของวิธีการต่าง ๆ ในการป้องกันโรคฟันผุในเด็ก ครูมีความเห็นว่าการไปพบทันตแพทย์อย่างสม่ำเสมอ และการลดอาหารที่หวานและติดฟันง่ายเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูง การเคลือบหลุมร่องฟัน และการดื่ม

น้ำดื่มที่มีฟลูออไรด์เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพปานกลาง ส่วนการรับประทานยาเม็ดฟลูออไรด์เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพต่ำ ครูส่วนใหญ่มีทัศนคติในทางบวกต่อการยอมรับบทบาทในกิจกรรมทันตสุขภาพต่าง ๆ ในโรงเรียน การอบรมทันตสุขภาพมีผลต่อความรู้ของครูในบางประเด็นแต่ไม่มีผลต่อทัศนคติต่อการรับผิดชอบของครู ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการเผยแพร่ความรู้ให้ครูมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้นเกี่ยวกับทันตสุขภาพ และวิธีการใหม่ ๆ ในการป้องกัน

วรารธรรม อัสวกุล, เฉิดฉันทศิริ โชติติลล และ ดาวเรือง แก้วขันดี (2536) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "การดำเนินงานเฝ้าระวังและส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีเด่นเฝ้าระวังทันตสุขภาพและโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีเด่นเฝ้าระวังทันตสุขภาพ" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดำเนินงานเฝ้าระวังและส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียน ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีเด่นเฝ้าระวังและส่งเสริมทันตสุขภาพ และโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีเด่นเฝ้าระวังและส่งเสริมทันตสุขภาพ ตลอดจนเพื่อทราบปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานเฝ้าระวังและส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา รวมทั้งแรงจูงใจและปัจจัยเสริมที่ทำให้โรงเรียนนั้นได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีเด่นเฝ้าระวังและส่งเสริมทันตสุขภาพ โดยสุ่มตัวอย่างภาคละ 1 จังหวัด จังหวัดละ 3 อำเภอ อำเภอละ 4 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 48 โรงเรียน เก็บข้อมูลโดยการสอบถามผู้รับผิดชอบงานทันตสาธารณสุขระดับจังหวัด อำเภอ และนักเรียน สัมภาษณ์หัวหน้าครูคณาจารย์ และสังเกตการจัดกิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียน

ผลการวิจัย จากการสอบถามพบว่า ทันตแพทย์และศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นตรงกันว่าโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีเด่นเฝ้าระวังและส่งเสริมทันตสุขภาพ เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญ และสนับสนุนการดำเนินงาน สำหรับนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนดีเด่นเฝ้าระวังและส่งเสริมทันตสุขภาพ ทราบปัญหาในช่องปากของตนเองได้รับการบริการ และมีความรู้ทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ได้เป็นโรงเรียนดีเด่นเฝ้าระวังและส่งเสริมทันตสุขภาพ ส่วนการสัมภาษณ์หัวหน้าครูคณาจารย์ พบว่าการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน และความร่วมมือของครูทุกคนในโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โรงเรียนได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีเด่นเฝ้าระวังและส่งเสริมทันตสุขภาพ จาก

แบบสังเกตพบว่าโรงเรียนดีเด่นเฝ้าระวังและส่งเสริมทันตสุขภาพ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพมากกว่าโรงเรียนที่ไม่ได้เป็นโรงเรียนดีเด่นเฝ้าระวังและส่งเสริมทันตสุขภาพ เช่น มีการแสดงภาพปัญหาช่องปากที่ตัวนักเรียนและในชั้นเรียน มีการจัดทำที่เก็บอุปกรณ์แปรงฟันและจัดมุมทันตสุขภาพในห้องเรียน มีคณาจารย์ทันตสุขภาพในบริเวณโรงเรียน

สมพร ทองธวัช (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการจัดดำเนินการโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและเปรียบเทียบปัญหาการจัดดำเนินการโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9 ตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรซึ่งเป็นครูอนามัยผู้รับผิดชอบการดำเนินการโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 400 คน แบ่งเป็นครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ 86 คน ครูในโรงเรียนขนาดกลาง 190 คน และครูในโรงเรียนขนาดเล็ก 124 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการส่งทางไปรษณีย์ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 361 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.25 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดดำเนินการโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9 พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมากเกี่ยวกับ 1) โรงเรียนขาดการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานจากศึกษานิเทศก์ และทันตบุคลากรระดับจังหวัด 2) โรงเรียนขาดงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในการบริหารจัดการกองทุนแปรงสีฟันยาสีฟัน 3) โรงเรียนไม่มีสื่อหรือศูนย์สื่อการสอนทันตสุขภาพ 4) นักเรียนไม่มีหนังสืออ่านประกอบหรืออ่านเพิ่มเติมเพื่อศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเกี่ยวกับโรคในช่องปาก 5) นักเรียนไม่มีแปรงสีฟันด้วยน้ำเป็นของตนเอง และ 6) ผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมในการจัดดำเนินการโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา และเมื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดดำเนินการโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาระหว่างโรงเรียนขนาดต่างๆ พบว่ามีปัญหาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่า

โรงเรียนขนาดเล็ก ในเรื่องการจัดดำเนินงานในโรงเรียน การตรวจและบันทึกสภาวะช่องปาก
ของนักเรียน และการแก้ไขฟันผุและส่งเสริมสภาวะช่องปากของนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ มีดังนี้

เมเออร์ (Meier, 1975) ได้ทำโครงการทดลองชื่อ "โครงการควบคุมแผ่นคราบ
ฟันในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6" (A plaque control program at the sixth
grade level) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบภาวะทางทันตสุขภาพของนักเรียน ระหว่าง
นักเรียนที่ผ่านกระบวนการเรียนการสอนทันตสุขภาพในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียวกับนักเรียนที่
ผ่านกระบวนการเรียนการสอนทันตสุขภาพในชั้นเรียนร่วมกับการปฏิบัติตนทางด้านทันตสุขภาพ
ประจำวัน ดำเนินโครงการโดยจัดแบ่งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา
ชานเมืองลอสแอนเจลิส ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 244 คน จาก 8 ห้องเรียน ออกเป็น 4 กลุ่ม โดย
ให้เป็นกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม และกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม กลุ่มควบคุมจะเป็นกลุ่มที่ไม่มีการจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนทันตสุขภาพตามแผนการดำเนินงานของโครงการ กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 1 เป็น
กลุ่มที่นักเรียนได้รับความรู้เรื่องการใช้เส้นใยจัดคราบฟัน และการแปรงฟันอย่างถูกวิธี จาก
ภาพยนตร์ กลุ่มทดลองที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีการบรรยายและอภิปรายถึงสาเหตุและอันตรายของโรค
ฟันผุ และโรคเหงือกอักเสบ ร่วมกับการสาธิตถึงวิธีควบคุมและป้องกันโรคดังกล่าว การบรรยาย
และอภิปรายจะมีสไลด์ประกอบ เมื่อสิ้นสุดการสาธิตนักเรียนจะได้ชมภาพยนตร์เกี่ยวกับการใช้
เส้นใยจัดคราบฟัน และการแปรงฟันอย่างถูกวิธี กลุ่มทดลองที่ 3 เป็นกลุ่มที่มีการจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนทันตสุขภาพเหมือนในกลุ่มทดลองที่ 2 ร่วมด้วยการแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน
และการใช้เส้นใยจัดคราบฟัน โดยมีครูคอยควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด ใช้เวลาในการดำเนิน
โครงการ 4 เดือน ผลการทดลองพบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองกลุ่มที่ 3 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับความ
รู้ร่วมกับการปฏิบัติทางด้านทันตสุขภาพ มีภาวะทางทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมและ
กลุ่มทดลองอื่น ๆ ซึ่งได้รับความรู้ทางด้านทันตสุขภาพเพียงอย่างเดียว

เมสกิน (Meskin, 1977) และคนอื่น ๆ ได้ศึกษาโดยทำโครงการทดลอง เรื่อง "โครงการทันตสุขภาพสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีอัตราเสี่ยงต่อโรคฟันผุ" (A preventive dental program for "High Risk" children) ในโรงเรียน 48 โรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กรู้จักสุขภาพในช่องปาก สามารถแปรงฟันได้ถูกวิธีเพื่อลดโรคฟันผุ และป้องกันโรคฟันผุ ดำเนินการวิจัยโดยสำรวจนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียน 48 โรงเรียน สุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวนร้อยละ 20 โรงเรียน เข้าร่วมในการทดลองโดยจัดกิจกรรมเกี่ยวกับทันตศึกษา ควบคุมอาหารที่ทำให้ฟันผุและใช้ฟลูออไรด์เสริมฟันให้แข็งแรง แล้วประเมินผลโดยตรวจสุขภาพฟันของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะ ๆ เวลา 2 ปี ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. สุขภาพเหงือกของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างดีขึ้น โรคเหงือกในกลุ่มทดลองลดลงร้อยละ 32 และในกลุ่มควบคุมลดลงร้อยละ 10
2. การลดฟันผุโดยการอุดรอยฟันผุพบว่า กลุ่มควบคุมได้รับการอุดฟันร้อยละ 42 และกลุ่มทดลองได้รับการอุดฟันร้อยละ 41
3. การลดโรคฟันผุที่เกิดขึ้นใหม่พบว่า มีการรักษาโรคฟันผุที่เกิดขึ้นใหม่ 100 ซี่ ในกลุ่มควบคุมและ 68 ซี่ในกลุ่มทดลอง

คณะกรรมการด้านทันตสุขภาพแห่งโอคานาแกน (The Okanagan dental health team, 1978) ได้จัดทำโครงการทันตสุขภาพในโรงเรียนอนุบาล โดยให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ ด้วยการนำเด็กไปพบทันตแพทย์ และอนุญาตให้เด็กใช้ฟลูออไรด์ในการป้องกันโรคฟันผุ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการจำนวนทั้งสิ้น 3,462 คน จาก 11 โรงเรียน จะได้รับการสอนเกี่ยวกับการแปรงฟันอย่างถูกวิธีและการใช้ฟลูออไรด์เพื่อป้องกันโรคฟันผุ คณะทำงานได้ทำการประเมินผลโครงการ โดยทำการสุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวน 316 คน จาก 4 โรงเรียน แบ่งเป็นนักเรียนกลุ่มทดลอง ซึ่งผู้ปกครองให้ความร่วมมือ จำนวน 105 คน และกลุ่มควบคุมซึ่งผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ จำนวน 211 คน การประเมินผลโครงการกระทำโดยตรวจนับและเปรียบเทียบจำนวนครั้งของการไปพบทันตแพทย์ จำนวนครั้งของการแปรงฟัน และการใช้ฟลูออไรด์ จากแบบฟอร์มที่มอบให้นักเรียนไป รวมทั้งผลการตรวจสุขภาพเหงือกและฟัน ซึ่งกระทำก่อนและหลังโครงการ ผลการประเมินโครงการพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองซึ่งผู้ปกครอง

ให้ความร่วมมือต่อโครงการที่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ และมีภาวะทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม ซึ่งผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ

ไพร์ส และไบร์เน (Pierce and Byrne, 1979) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "ผลของการฝึกอบรมครูที่มีต่อสุขภาพฟันของนักเรียน" (Effective of teacher in-service workshops on student dental health) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของประสิทธิภาพในการฝึกอบรมครูแบบใช้เวลาอบรมวันละ 3 ชั่วโมง กับวันละ 6 ชั่วโมง ดำเนินการวิจัยโดยฝึกอบรมครู ในระดับอนุบาล ประถมศึกษาปีที่ 2 และประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 37 คน ให้ความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนทันตสุขภาพ เพื่อพัฒนาทันตสุขภาพของนักเรียนโดยแบ่งการอบรมออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ใช้เวลาในการฝึกอบรมวันละ 3 ชั่วโมง และกลุ่มที่ใช้เวลาในการฝึกอบรมวันละ 6 ชั่วโมง ใช้เวลาในการฝึกอบรม 2 สัปดาห์ จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างครูระดับชั้นละ 2 คน จากกลุ่มที่อบรมวันละ 3 ชั่วโมง และ 6 ชั่วโมง ให้จัดการเรียนการสอนทันตสุขภาพให้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองในแต่ละระดับชั้น โดยใช้เวลา 8 สัปดาห์ ก่อนเริ่มต้นการเรียนการสอน และเมื่อการเรียนการสอนสิ้นสุดลงนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจะตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับทันตสุขภาพ และได้รับการตรวจสอบสุขภาพเหงือกและฟัน ผลการวิจัยพบว่า การฝึกอบรมครูเกี่ยวกับทันตสุขภาพทั้งสองรูปแบบ มีผลทำให้สุขภาพเหงือกและฟันของนักเรียนดีขึ้น และไม่มีแตกต่างกัน

โฮล (Houle, 1982) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ผลทางด้านพฤติกรรมทันตสุขภาพจากประสบการณ์การเรียนรู้ทางด้านทันตสุขภาพในระยะยาว" (The impact of long-term dental health education on oral hygiene behavior) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลจากการใช้หลักสูตรทันตสุขภาพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดำเนินการวิจัยโดยเลือกโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐโรด ไอแลนด์ (Rhode Island) ซึ่งเป็นโรงเรียนในเขตชนบท จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนที่ 1 เป็นโรงเรียนที่ดำเนินการเรียนการสอน ทันตสุขภาพตามหลักสูตรสุขภาพซึ่งบรรจุเนื้อหาทันตสุขภาพเข้าไว้ในหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนจะเป็นไปในลักษณะ คือ การแยกสอนเป็นหน่วยโดยเฉพาะ กับการบูรณาการเข้ากับวิชาอื่น ๆ โรงเรียนที่ 2 เป็นโรงเรียนที่ไม่มีหลักสูตรทันตสุขภาพอย่างเป็นทางการ การจัดการเรียนการสอนทันตสุขภาพ

ดำเนินการโดยนักศึกษาศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอนของทั้งสองโรงเรียนจะเน้นความรู้ และการปฏิบัติทางด้านทันตศึกษาศึกษา วิธีสอนตลอดจนสื่อการเรียน ประกอบด้วย การบรรยาย การอภิปราย การใช้วัสดุทัศนูปกรณ์และการจัดทำโครงการทางด้านทันตศึกษาศึกษา นอกจากนั้นยังมีการดำเนินการป้องกันโรคในช่องปากประจำปี ร่วมกับการใช้ฟลูออไรด์ป้องกันโรคฟันผุ โรงเรียนที่ 3 ถูกกำหนดให้เป็นโรงเรียนควบคุมซึ่งไม่มีหลักสูตรทันตศึกษาศึกษา และไม่มีการเรียนการสอนทันตศึกษาศึกษา รวมทั้งไม่มีกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ที่เกี่ยวกับทันตศึกษาศึกษาเลย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในกลุ่มที่ 1 ซึ่งได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ทางด้านทันตศึกษาศึกษามีความรู้และการปฏิบัติทางด้านทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนในโรงเรียนที่ 2 ซึ่งไม่มีหลักสูตรทันตศึกษาศึกษา แต่มีการจัดการเรียนการสอนทันตศึกษาศึกษาโดยนักศึกษาศึกษา และโรงเรียนที่ 3 ซึ่งไม่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทันตศึกษาศึกษาและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับทันตสุขภาพ

โลเป และเฟรเซอร์ (Loupe, Frazier, 1983) ได้ศึกษา "ทัศนคติของครูในโรงเรียนต่อโครงการทันตสุขภาพและโครงการทันตกรรมป้องกัน" (Knowledge and attitudes of school teachers toward oral health programs and preventive dentistry) โดยการสำรวจด้วยแบบสอบถาม 3 ครั้ง ในปี ค.ศ. 1973-1981 เพื่อวัดทัศนคติและความรู้ของครูต่อโครงการดังกล่าวในเรื่องทันตสุขภาพ สรุปได้ว่าครูยินดีสอนเรื่องทันตสุขภาพในเชิงเนื้อหาวิชาการ และไม่ค่อยยอมรับในลักษณะเชิงบริหาร การยอมรับของครูต่อบทบาทหน้าที่นี้เริ่มลดลงเนื่องมาจากความจำกัดของงบประมาณและผลการตอบแทน หรือสิ่งจูงใจที่ได้รับ ครูยังมีข้อมูลพื้นฐานยังไม่ค่อยถูกต้องนัก ในเรื่องของอนามัยช่องปาก ผลกระทบและการใช้ฟลูออไรด์ และความรู้ในเรื่องทันตกรรมป้องกันของครูไม่ขึ้นกับเวลาหรือการมีส่วนร่วมในโครงการทันตกรรมป้องกัน

กลัซรู๊ด และเฟรเซอร์ (Glasrud and Frazier, 1988) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ความรู้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับทันตสุขภาพและกิจกรรมชุมชน ของนักศึกษา ครูประถมศึกษา ในมหาวิทยาลัยมิชิแกน" (Future elementary schoolteachers knowledge and opinions about oral health and community programs) ผลการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามพบว่านักศึกษาได้รับข้อมูลเกี่ยวกับทันตสุขภาพที่ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้นักศึกษายังไม่เห็น

ด้วยกับแนวความคิดเห็นเบื้องต้น ข้อมูลที่เกี่ยวกับทันตสุขภาพ และการส่งเสริมป้องกันทันตสุขภาพ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมุ่งเน้นปรับปรุงความรู้ ทักษะเกี่ยวกับทันตสุขภาพและกิจกรรมที่ใช้ได้ผลในชุมชน ให้บุคคลกลุ่มนี้

แลง, วูลฟอล์ค และฟาเจ (Lang, Woolfolk, and Faja, 1989) ได้ทำการศึกษา "ความรู้ทันตสุขภาพและทัศนคติของครูประถมศึกษานัฐมิชิแกน (ทั้งในเมืองและชนบท)" (Health knowledge and attitude of elementary school teachers in Michigan) โดยการสำรวจด้วยแบบสอบถาม ซึ่งผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงทั้งสองกลุ่มได้ข้อมูลทันตสุขภาพ จากคลินิกทันตแพทย์มากที่สุด รองลงมาเป็นนิตยสารและหนังสือพิมพ์ ครูมีความเห็นว่าการป้องกันฟันผุที่สำคัญที่สุด คือการดูแลให้มีอนามัยช่องปากสะอาด การจัดลำดับความสำคัญที่ได้ผลอย่างแน่ชัดในการป้องกันโรคฟันผุ ครูจัดลำดับการใส่ฟลูออไรด์ในน้ำประปา และการเคลือบร่องฟัน ต่ำกว่าการไปพบทันตแพทย์สม่ำเสมอ และการบริโภคของหวาน ส่วนการจัดลำดับวิธีที่ได้ผลที่สุดในการใส่ฟลูออไรด์แก่เด็ก ครูในเมืองให้การใส่ฟลูออไรด์ในน้ำประปาเป็นอันดับแรก ครูในชนบทจะใช้วิธีนี้เป็นอันดับสาม ข้อมูลที่ได้แสดงว่าความรู้ของครูเกี่ยวกับทันตสุขภาพ ยังเข้าใจบางอย่างไม่ถูกต้อง

สรุปการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ สรุปได้ดังนี้

การจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ผลจากการวิจัยพบว่าครูขาดความรู้ความสามารถในการจัดดำเนินงาน ขาดงบประมาณ ผู้บริหารโรงเรียนไม่ให้ความสำคัญ ขาดความร่วมมือจากผู้ปกครองและนักเรียน ขาดการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่สาธารณสุขกับโรงเรียน ครูขาดความรู้ความชำนาญในการตรวจฟัน ครูมีปัญหาการจัดให้นักเรียนอมน้ำยาฟลูออไรด์ และปัญหาในเรื่องของการจัดระบบส่งต่อ จึงทำให้การจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนดำเนินการไม่ดีเท่าที่ควร

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในงานต่างประเทศ ได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดดำเนินการโครงการทันตสุขภาพ การฝึกอบรมครู ความรู้และทัศนคติของครูต่อโครงการทันตสุขภาพ พบว่า ครูยังขาดความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับทันตสุขภาพ ทันตกรรมป้องกัน การใช้ยาพลูออไรด์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในต่างประเทศได้ให้ความสำคัญของการส่งเสริมและป้องกันทันตสุขภาพในโรงเรียน ซึ่งจะมีผลต่อสภาวะสุขภาพที่สมบูรณ์ของเด็กนักเรียน

จากสรุปผลการวิจัยดังกล่าวจะพบว่า ได้เคยมีผู้ทำการศึกษาปัญหาการจัดดำเนินการโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาไว้บ้างแล้ว แต่ไม่เคยปรากฏว่ามีผู้ใดทำการศึกษาปัญหาการจัดดำเนินการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูอนามัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคใต้ มาก่อนเลย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาปัญหาการจัดดำเนินการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูอนามัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคใต้ โดยศึกษาตามตัวแปรเขตที่ตั้งของโรงเรียน เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินการโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป